

Elmas Deniz, “Yazsız Yıl”, Pilot Burak Delier, “Kendini Bar Zanneden Dergi”, Lokal Selim Birsell, “Bahçe Bakım Sanatı”, Riverrun Süleyman Saim Tekcan, “Döngüsel Seyir”, Tophane-i Amire Ayşe Erkmen, “Kıpraşım Ripple”, Dirimart

SÜREYYA EVREN, “SOĞUK SOĞUK SERGİ GEZMEK” BAŞLIKLİ DİZİSİNİN İLKİNDE BEŞ SANATÇININ SOLO SERGİLERİNİ YORUMLADI.

SÜREYYA EVREN

Fotoğraflar: Sanatçıların ve galerilerin izniyle

Yazsız Yıl Olmaz Olsun

Elmas Deniz’in sergisi¹ mikro-retrospektif gibi geliyor bana ilk başta. Deniz’in farklı eğilimlerinin, meraklarının, didiklemelerinin her birinden birer örnek, her bir kanala açılan birer set gibi görünüyor işler gözüme. Sözgelimi doğada çözülebilir Marks and Spencer poşeti ile doğada çözülemeyen sert plastik poşetten oluşan *Hata 1* ve *Hata 2*’nin ardındaki baraj gölünde bir Sümerbank poşeti ve *Mutlu Koleksiyon* adlı çöpe atılamaayan ambalajlar yüzüyor, Karga işlerinin ardında bir panter var, Sri Lanka ağaçlarının ardında İsveç ağaçları, sokak köpeğine sarılma sahnelerinin ardında eve gelmiş icra mektupları, lüks malların reklamlarından irrite olmaların ardında yoksulluğa düşme korkusu işleri.

Gene de, bu çok kanallılığa karşın, mekândaki konumunun da bel-

ki etkisiyle belki içeriğinin etkisiyle *Görölmek İçin Yapılmış* videosu dik-kati kendine topluyor. Bu işin imgelelerini anlatırken bir yerde “şampuan reklamları, şelaleler, kadınlar...”² demiş Deniz. Bu imgeyi akılda tutarak bakıyorum *Görölmek için Yapılmış*’a. “Satılan mal ne kadar lüks ise fantezi ile özellikle de doğadan referansını alan bir fantezi ile allanıp pullanarak satılma olasılığı o kadar yükseliyor”³ da demiş. Bu arada tabii işin parodileştirdiği lüks tüketim dili tam da sanat satılırken kullanılan dil. “Beni al” diyor iş. “Çok güzelim.” Ve gide-rek, “şelaleleri de al, kadınları da al, şampuanları da al, poşetleri de doğaya bırak, bırak kendini.” Hoş, şampuan pek lüks tüketim sayılmaz herhalde. Yoksulluk korkusu işlerini geri anımsıyorum. Şampuan bile alamayacak duruma düşme korkusu gibi geliyor

bana bir an. Yukarıdan (düşlemdeki) güzelliğın içine düşme tepe taklak ihtimali.

Ekilmek için yapılmış tohum ekilemiyor, doğada çözünsün diye yapılmış poşet çözünmüyor, görölmek için yapılmış fantezi de görölemiyor çünkü fazla yakınında, fazla içindesin – her şeyden önce bir sanat galerisindesin.

Görölmek için Yapılmış’a daha da gösterişli bir sergilenme hayal ediyorum. İyice görünememesi için daha da görünür kılınması –daha da göze sokulması– ideal olacak gibi.

Satılmaz Eser adlı işin gerçekten satın alınamaz olup olmadığını merak ediyor ama soramıyorum. Sanat eseri haline getirerek satılmaz tohumu satılabilir (ama daha da ekilemez) mıkıldı Deniz, yoksa satılmaz tohumu satılmaz sanat eseri olarak dondurdu

ve arşivledi mi diye kararsız kaldığım için.

Fil dışkılarından kâğıda yazılmış sokak köpekleriyle yerlerde sürünme anlarına eşlik eden uluslararası bitki taşıma regülasyonları metinlerini yan yana getiren *Uçan Bitkiler, Köpekler ve Filler* de bir odak elbet. Sri Lanka’dan yurtdışına çıkan bitkiler ve dahası bütün ülkeden ülkeye geçen, geçmiş, gelecek bitkiler insandan insana geçen, geçmiş, gelecek gerçek duyguları temsil edebilmek için sokak köpeklerine en sefil, pis, rezil oldukları anda sarılabilmek, sarılmak, köpeklerle birlikte dibe vurmak hikâyeleriyle yan yana getirilmişler galiba. İtiraf alanı açma var ama saklama, gömme de var. İlk düşündürdüğü, en dip anlara dair anlatıların dahi, bir anlatı formuna sahip olmaları dolayısıyla, her imgede baskısı hissedilen reklam ve fazlaya dair düşlem dili dolayısıyla, sonuçta bütün alışverişi mümkün kılan ortamlar, auralar ve işleyişler dolayısıyla, anlatıcıdan dinleyene geçerken sıkı regülasyonlara tabi tutulduğu. Ve regülasyonlara dönük bir itiraz, burada bir delik açma arzusu görüyorum. Fil

dışkılarından kâğıtla geçmek, köpeklerle geçmek, portresinden mekânı dikizleyen kargayla geçmek istenen faz bu itirazın fazı sanki. Köpeğe sarılma hikâyelerinin ondan bize geçerken ne sıkı regülasyonlara tabi tutulduğunun ibretlik hikâyesi gibi okuyorum bitki regülasyonu metinlerini. İnsanın yazmayası gelir. En azından o an için. Durası. Öte yandan, tam bir yüzleşmeden de kaçınma şansı doğuyor bu engel sayesinde. Kendi portresinin yapılması siparişi veren kargaların zerafeti pek de umursamayan bakışı üzerimizdeyken, geri geri çıkmahydım aslında sergiden.

* * *

Elmas Deniz,
“Yazsız Yıl” sergisinden görüntüler,
Pilot Galeri, 8 Şubat–17 Mart 2018.
Fotoğraflar: Rıdvan Bayrakoglu

Kendini Dergi Zanneden Sergi

Burak Delier’in yeni sergisi⁴ bir dergi formunda, dergisi de bar.

Bu sergi-dergi-bar en eski avantgard önceliği soyut laflardan arındırıp bugünkü gündelik yaşama uyarlamayı deniyor: Sanat ile hayatı birleştirmeyi.

Biraz bilgelik arayışı da ekleniyor – felsefe ile hayatı birleştirme. Ve buna yaşamak için başka iş yapan sanatçının acısı, öfkesi, yası, başetme biçimleri ile yaşamak için işini yapma alanını bulmaya devam edebileceği konusunda son derece kaygılı pek çok meslekten Türkiyeli insanın devam etmek için yol arama çabaları da ekleniyor.

“Kendini Bar Zanneden Dergi” dergi çıkarmak, söz söylemek, bir şeyler tartışmak, konuşmak, müdahale etmek isterken kendini bu solukların dışında bulmuş, hayatta kalmak için başka şeyler yapmak durumunda kalmış insanlara söz söyleme formu olarak dergiyi ‘taşıyor’.

Mekân, Lokal, küçük. Niş bir rock bar havasında. Eski bir Beyoğlu apartmanının dar merdivenle çıkılan köhne üst katı. Bu köşe bucak tadı Beyoğlu’nun alternatif kültürün kalbi olduğu günlerden kalma gibi.

Derginin bara taşınması derginin sayfalarından taşması da demek – duvarlarda kayan ışıklı yazı olarak dönmesi, barın menüsüne girmesi, erişilmeyi pek de beklemeyip bara dahil olması demek. Dergideki metinlerin okunması bir şey, ve de ilk sayı OHAL ve akademiler üzerine okunası tartışmalar içeriyor. Ama kayan yazı okumak konforlu bir okuma hareketi değil, mesele metin olmaktan çıkıyor bir köşede elinde bir an başını kaldırıp kayan led yazılara baktığında. Metin daha çok bir jest gibi. Gözucuyla takip edilebilir. Metinlerde ne yazdığından bağımsız olarak (veya en azından salt ona bağlı olmaksızın) verdiği bir his

var (coşku platformu olarak etki yapabilmesi de ondan): Otonomiye yenisinden icat etme hissi.

Sanatçı gerçek hayatın spesifik birkaç durumunu malzeme kılıyor, bu malzemeyi durumun aktörleriyle birlikte yoğuruyor, kayan led ışıklar, internet sitesi, gerçekten de okunacak bir derginin yayımlanması gibi donatılar serpiştiriyor. Bütün bunlar durum üzerindeki denetimin yitimi duygusunda çatlağa yol açıyor. Otonominin yeniden icat edilebildiği bir an doğurmak hedef. Ve doğuruyor da.

İçinde melankoliye de yer olan bir otonomi bu üstelik. Fıstığını atıp tutarak karşındakini duymaya çalışıyorsunuz. Belki de kimse seni anlamıyor. Veya anlaşılmaya değer bir şey henüz söyleyemedin. Neredeyse kendi kendine destek olmak için bir bar-dergi menü ısmarladın (bira + çerez + dergiden oluşan menü). Loş ortamda dergiyi şöyle bir karıştırıyor, kendinle ilgili yeni bir şey keşfediyorsun. Bar biraz da oraya atılmış insanlarca kurulmuştu belki, ve oraya atılan müşterileri

vardı. Otonomi icat edilince, bir anlık da olsa, herkes kendi iradesiyle orada oluyor, ve oradahlığı birlikte yoğurma atölyesi tadında bir proje ortaya çıkıyor. Herkesin oraya gelebilmesini, merdivenleri tırmanabilmesini sağlıyor.

Derginin neden dört sayı olduğunu merak ediyorum. O kadar çok söyleyecek söz olunca belki de dergi bardan ve durumdan hafiften kopabilir gibi geliyor. Kendini bar zanneden dergi dergi olduğunu hatırladıya dönmeyin? Kim bilir, belki de tersi olur, dergi çıktıkça bara siner. En iyisi bunu bir içki eşliğinde konuşalım...

Burak Delier
“Bardergi: Kendini Bar Zanneden Dergi”
sergisinden, Lokal, 16 Mart-16 Kasım 2018.
Fotoğraf: Burak Delier

Bakışsız Bahçe

* * *

Riverrun’daki sığınak çağrışımlı “Bunker” sergileme alanını bahçe- leştirmiş Selim Birsel⁵, ama mekânın ruhunu tersine çevirerek değil içine yerleşerek, “mimari çevre”ye uyum- lu, bunkerize bir bahçe vererek. Çiçek açan bir yer değil de kapanan, kapan- mış, izole bir yerde iç düzenlemelerle nefes bulmak söz konusu.

Birsel’in bahçesi terk edilmiş baş- ka yerlerin, başka nesnelerin fotoğ- raflarını kapsıyor duvarlarda. Başiboş bir koltuk, unutulmuş bir sandalye, kendi acısına yoğunlaşmış köşe bu- cak. Ufak, sert noktalarda küçük, sert

nesneler. Terk edilmiş olduğunu tam da fark edemeyen, bizim ahlanaarak fakat saygıyla da baktığımız.

Yaşamak için yapılmış ama ya- şam tarafından terk edilmiş yapılar gibi. Garip ama politik bir his veri- yor bana bu terk edilmiş anlar dizi- si: Yaşamak için yapılmış ama şimdi küflü küflü yayılıp pas seyreden bir ülkeden, yaşamak için yapılmış ama şimdi yaşamaktan adım adım kayan bireylerden, kurumlardan, ilkelerden açıyor sanki bahsi. Ve onları yan yana getirişi biraz bahçeyi çitlemek gibi de. Kendi kendimizi eyleyeceğimiz oyuncu, bakıma açık, yaratıcı bile

olabileceğimiz bir alanın (bahçenin) yalıtılmışlıklarla, yaşamsızlaştırıl- mışlıklarla çitlenmesi gibi. Eğlenceli bulmak zor.

Bunu böyle düşününce izleyici- lerin dilerlerse müzik yapabilecekleri söylenen gitarı ele almak, veya tebe- şiri alıp karatahtaya sözler dökmek, ya da yerdeki bahçe adalarını yeniden düzenleyerek mekâna keyif katmak kim ister ki... Mazeret de olabilir, za- ten normalde de etkileşimli hiçbir eserle teklifsizce etkileşemiyorum. Bu kez suç bende değil, mazeretim var. ‘İstedğin kadar çılgık at seni bu- rada kimse duymaz’ derler ya filmler- de caniler, biraz o anlamda bu gitar: İstedğin gibi çal seni kimse duymaya- cak, sesin çiti aşmayacak.

Ancak üst kattaki topaçlarla oy- nanabiliyor – tabii topaç çevirebili- yorsanız. Çeviremiyorsanız gene çitte takılıp kalıyorsunuz.

Bir kâsede duran renk renk to- paçların hemen yanında, zeminde- ki camı karartma kâğıdıyla kaplamış Selim Birsel –bana Riverrun’daki o cam zeminler yakındaki Tophane-i Amire’ye, oradaki cam zeminlere gönderme gibi geliyordu ve Birsel’in o göndermeyi de kapattığını, mekânı iyice yalıtıldığını düşündürdü.

* * *

Selim Birsel,
“Bahçe Bakımı Sanatı”
sergisinden görüntüler.
Riverrun, 1 Mart- 21 Nisan, 2018.
Fotoğraflar: Selim Birsel

Döngüsel Acı

Tophane-i Amire demişken, kara yorum Tophane-i Amire'deki Süleyman Saim Tekcan sergisinde⁶ de peşimi bırakmıyor. Büyük bir sergi, çok iş var, farklı dönemler var, zaten mekân da devasa ve kendi belleğiyle orada; ısrarlar, versiyonlar, farklı malzemelerde farklı anlarda tekrar tekrar denenilen formlar arasında dönüp durmak değil de durup bakmak istiyor insan. Durup bakınca bana tarihten seçip aldığı ve çalıştığı formlar acı ile yüklü gibi geliyor, hatta, en eski zamanlardan otantik bir işkence aletini alıp hayata vurmuş gibi. Atlar serisi atların tutsaklığı bitmediği için sürdükçe sürüyormuş, acı sürdüğü için

formlar da sürüyormuş diye düşünüyorum. Acının başladığı işi merak ediyorum haliyle, böyle bir süreklilik varsayar varsaymaz. En yalın yerlerde arıyorum. Ama bulduğumu düşünmek güç. Vazgeçiyorum. İşkenceye direnmekten vazgeçmek gibi. “Döngüsel Seyir”e tekrar dön-meliyim hissi veriyor.

* * *

Süleyman Saim Tekcan, “Döngüsel Seyir” sergisinden görüntüler, küratör Dilek Karaaziz Şener, Tophane-i Amire, 3–30 Mart 2018. Fotoğraflar: Engin Gerçek

Kıpraşmayın

Birsel'in sergisinden kaydığım diğer sergiye mahallede değil bel-
lekte bir sıçrama ile varıyorum. Biraz
geriye gidiyorum, Ayşe Erkmen'in
Dirimart'taki "Kıpraşım Ripple" ser-
gisini⁷ hatırlıyorum. Neden? Mekânla
uyum sağlama biçimi yüzünden ga-
liba.

Erkmen "Kıpraşım Ripple"da
galerinin planını alıp eğilip bükü-
lebilen heykellere çevirmiş ve bir
showroom'a tıktırmıştı kendi de-
yişiyle.⁸ Birsel'in bahçesindeki izle-
yicinin düzeniyle oynamasına açık
yer öğeleri düşündürdü Erkmen'in
heykelleşmiş planlarını. Bir de, elbet,

mekâna mekânın içinden konuşarak
uyum sağlama tavrı.

"Kıpraşım Ripple" birkaç açıdan
müthişti: Öncelikle galeri duvarla-
rındaki alçıpanları söküp acımasız
bir derebeyinin flaması gibi tavanlara
asmaşı, derisini soyması mekânın,
oradaki işkenceyi sahiplenme hem
kente dair hem de sanatın kendi işle-
yişlerine dair çok ufuk açıydı; sonra
galeri planını galerinin eline istediği
arzu nesneleri formunda vermesi ve
bizim izleyici olarak bunlardan hoş-
lanmamız gerçekten de; ve son olarak
Dolapdere'de, galeri mekânının cad-
desinde bulunan dükkân isimlerinin

bir frekansa kodlanması (kodu insan
kulağıyla bugün de yarın da çözüle-
meyecek şekilde), isimlerin, isimlere
saklı kaderlerin de işkenceden geçiril-
mesi, deforme edilmesi, vız gelip vız
gitmesi izleyiciye fenaydı.

Bir de, yarattığı ortamın haşme-
tinden hoşlanmış olmama ne demeli!
Erdem olmayan hazlar aradan zaman
geçse de kıpraşıyor...

Ayşe Erkmen, "Kıpraşım Ripple" sergisinden
görüntüler. Dirimart, 6 Nisan-14 Mayıs 2017.
Fotoğraflar: Işık Kaya

NOTLAR

1
Elmas Deniz, "Yazsız Yıl", Pilot Galerisi, 8
Şubat-17 Mart 2018.

2
Elmas Deniz, "Elmas Deniz ile Kişisel
Sergisi Yazsız Yıl Üzerine", söyleşen
İpek Yeğinsu, *Sanat Online*, 12 Mart
2018. [http://sanatonline.net/guncel-
sanat/elmas-deniz-yazsiz-yil](http://sanatonline.net/guncel-sanat/elmas-deniz-yazsiz-yil) (erişim 31
Mart 2018).

3
Yeğinsu, Agy. Tam ifade: "Bir de rek-
lamları araştırırken şunu fark ettim;
ürün insanların gerçekten ihtiyaç duy-
duğu bir ürünse, reklamı gerçek hayata
daha yakın bir durumu konu ediniyor.
Fakat lüks tüketim ürünüyse tamamen
fantaziye yöneliyor; artık ürünün ken-
disinden öte bir şey satıyor olması ge-
rekiyor."

4
Aslında projesi: Burak Delier, Barder-
gi: "Kendini Bar Zanneden Dergi", 16
Mart-16 Kasım 2018. (Dört sayı çıkması
öngörülen dergi iki aylık olduğundan
'bar açık kalabilirse' son sayının çıkacağı
tarih bu, 16 Kasım.) Bkz. [http://www.
kendinibarzannedendergi.org](http://www.kendinibarzannedendergi.org) (erişim
1 Nisan 2018). Bardergi işleri: Taylan

Kesenbilici, Emre Tansu Keten, Eylem
Akçay, Burak Delier.

5
Selim Birsel, "Bahçe Bakım Sanatı", Ri-
verrun, 1 Mart-21 Nisan 2018.

6
Süleyman Saim Tekcan, "Döngüsel
Seyir", küratör Dilek Karaaziz Şener,
Tophane-i Amire, 3-30 Mart 2018.

7
Ayşe Erkmen, "Kıpraşım Ripple", Diri-
mart Dolapdere, 5 Nisan-14 Mayıs 2017.

8
Şu güzel söyleşide mesela: Ayşe Erk-
men, "Geçici Mekânlar, Perde Arkasın-
daki sesler", söyleşen Elvin Vural, *Unli-
mited*, 15 Ekim 2015 (bu tarih internet
sitesinde bir hata yapıldığını düşündü-
rüyor gerçi, serginin tarihi 2017 olduğu
için). [https://www.unlimiteddrag.com/
single-post/gecici-mekanlar-perde-ar-
kasindaki-sesler](https://www.unlimiteddrag.com/single-post/gecici-mekanlar-perde-arkasindaki-sesler) (erişim 1 Nisan 2018).